

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2016-05-11

HSN 2016-1047

Handläggare:
Kjerstin Greve-Löberg

Hälso- och sjukvårdsnämnden
2016-06-21, P 21

Yttrande över betänkandet Tolkstjänst för vardagstolkning (Ds 2016:7)

Ärendebeskrivning

Socialdepartementet har begärt att hälso- och sjukvårdsnämnden ska yttra sig över betänkandet Tolkstjänst för vardagstolkning (Ds 2016:7). I promemorian föreslås en lag om tolktjänst för vardagstolkning för barndomsdöva, vuxendöva, hörselskadade och personer med dövblindhet. Vidare behandlas frågor som rör en gemensam administrativ ingång för bokning av tolk, insatser för att effektivisera tolktjänst genom it samt vissa frågor om tolk i arbetslivet.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande, 2016-05-11
Sammanfattning av betänkande Tolkstjänst för vardagstolkning (Ds 2016:7), bilaga

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar

att till Socialdepartementet överlämna hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande som nämndens yttrande

att omedelbart justera beslutet.

Förvaltningens förslag till beslut

Stockholms läns landsting (SLL) har inbjudits att lämna synpunkter på betänkandet Tolkstjänst för vardagstolkning (Ds 2016:7).

SLLs synpunkter redovisas under de områden utredningen lyfter fram.

2.1 Förslag till lag om tolktjänst för vardagstolkning

SLL stödjer förslaget om en separat lag kring tolktjänst för vardagstolkning och välkomnar perspektivförskjutning i synen på tolkanvändare från patient och objekt för språkträning till medborgare med teckenspråk som förstaspråk. I promemorian föreslås att landstingens ansvar som idag regleras i § 3b hälso- och sjukvårdslagen (HSL) "tolktjänst för vardagstolkning för barndomsdöva, dövblinda, vuxendöva och hörselskadade" ersätts med en separat lag.

Den nya lagen ska enligt betänkandet tydliggöra det ansvar landstingen har idag att organisera, tillhandahålla och finansiera tolktjänst för vardagstolkning samt tydligare än i tidigare skrivelser ange vissa situationer som typiskt kan ingå i begreppet vardagstolkning. Detta är en god ambition. SLL ställer sig dock tveksam

till om de föreslagna skrivningarna kommer att bidra till tydliggörande i den utsträckning som hade varit nödvändigt.

P 2.1, 2§ Definitioner

Definition av begreppet "tolkanvändare" bör även inkludera döva med deprivation, exempelvis nyanlända döva eller döva som under sin uppväxt och skolgång inte har fått tillräckligt med språklig undervisning och därför inte kan tillgodogöra sig svenskt teckenspråk. För denna målgrupp finns även ett behov av relätolkar eller tolkstödare, det vill säga tolkar med dövhet vilket bör ingå i definition av begreppet "tolkning".

P 2.1, 3§ Tolktjänst för vardagstolkning

Begreppet "vardagstolkning" kvarstår som ett otydligt och vagt begrepp trots promemorians utökade beskrivningar. Det råder inget tvivel om att begreppet ska omfatta hälso- och sjukvård, men det finns ett stort behov av en tydligare skrivning gällande tolkning i arbetslivet. SLL saknar ett förslag om hur arbetsplatstolkning ska finansieras i framtiden givet att tolkanvändarna ständigt blir mer rörliga och tar sig ut på arbetsmarknaden. "Vissa grundläggande situationer i arbetslivet" tillsammans med exemplifiering ger inte tillräckligt stöd vid prioritering och beslut. I praktiken kan det till exempel vara oklart vem som är arbetsgivare när en person med dövhet arbetar ideellt eller intressepolitiskt på ett kansli. Vidare saknar SLL förslag till ett annat och förenklat förfarande kring hantering av stöd till arbetsgivare och arbetstagare med dövhet. SLL har genom dialog med intresseföreningar tagit del av att yrkesaktiva personer med dövhet upplever det som kränkande att som anställd behöva anmäla sig till Arbetsförmedlingen (AF) för att deras arbetsgivare ska få ekonomiskt stöd.

I betänkandet framgår att landstingen ska träda in när AF har uttömt sina resurser i förhållande till personer som är döva och antingen är egna företagare eller har en anställning. SLL anser det vara orimligt att landstingen ska ta vid när stöd från AF på individnivå inte räcker till och på så sätt åläggas att ta över ett statligt åtagande. Ett sådant förslag kommer påverka resurser för vardagstolkning negativt eftersom resurserna för toktjänster redan nu är ansträngd till följd av den positiva trend att efterfrågan på toktjänster ökar år för år.

P 2.1, 4§ Tolktjänst för vardagstolkning forts.

"Ett landsting får sluta avtal med någon annan om att tillhandahålla tolktjänst för vardagstolkning." Här vill SLL framföra att det är oklart om förslaget avser att endast själva utförandet av tolkningen kan göras av annan eller om även behovsprövning och prioritering kan göras av "någon annan". SLL efterfrågar ett förtydligande om att myndighetsutövning så som behovsprövning och prioritering ska utföras av landstinget.

SLL instämmer i förslaget om att avsteg från lokaliseringsprincipen är nödvändigt och ser positiva effekter på kompetens och samordning av tolktjänster i de fall då ett landsting får tillhandahålla tjänster som ett annat landsting är ansvarigt för som vid exempelvis distanstolkning.

I fall tidigare utredningsförslag om "En väg in" för beställning av tolktjänster gemensamt för hela landet blir aktuellt, behöver dock lagtexten även innehålla en öppning för att omfatta tolktjänster som landstinget inte finansierar samt möjliggöra för landstingen att ingå överenskommelser med till exempel kommuner och andra myndigheter om att inom ramen för landstingets uppdrag samverka i syfte att uppnå en effektivare användning av tillgängliga resurser.

P 2.1, 6§ Särskilda bestämmelser för personer med dövblindhet

Gällande "Särskilda bestämmelser för personer med dövblindhet" och att landstinget vid behov ska ingå en överenskommelse med kommunen i fråga om tolktjänst för personer med dövblindhet där ledsagning ingår, så praktiserar SLL detta redan idag. Våra erfarenheter visar dock att kommunerna generellt är mycket restriktiva med att erbjuda ledsagning. Dessutom är det fortfarande oklart vad som gäller i de fall då en person med dövblindhet har fått avslag på sin ansökan eller inte har sökt stödet från kommunen eftersom hon eller han måste omfattas av Socialtjänstlag (2001:453) eller lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade för att få insatser från kommunen.

P 2.1, 7§ Prioritering

SLL stödjer förslaget om att det i lagen ska anges att landstinget ska prioritera att ge tolktjänst till vardagstolkning till den som har störst behov av tjänsten.

P 2.1, 8§ Verksamhet

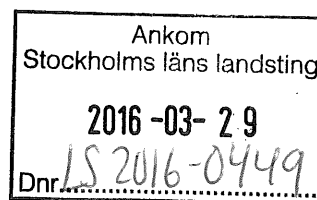
SLL stödjer förslaget om att verksamheten ska vara av god kvalitet. Kvaliteten i verksamheten ska systematiskt och fortlöpande utvecklas, säkras och följas upp.

SLL saknar en skrivning om behovet av en nationell enkät till tolkanvändarna och vill framföra att en samlad nationell uppföljning där en utvärdering som omfattar landstingsfinansierade tolktjänster likväl som tolktjänster på andra myndigheter, organisationer och företag skulle ge en värdefull bild av tolktjänster i Sverige och utgöra bra underlag för det fortsatta arbetet med en gemensam ingång för bokning av tolktjänst.

Barbro Naroskyin
Hälsa- och sjukvårdsdirektör

Olle Olofsson
Avdelningschef

1 Promemorians huvudsakliga innehåll.

I promemorian föreslås en lag om tolktjänst för vardagstolkning för barndomsdöva, vuxendöva, hörselskadade och personer med dövblindhet. Vidare behandlas frågor som rör en gemensam administrativ ingång för bokning av tolk, insatser för att effektivisera tolktjänst genom it samt vissa frågor om tolk i arbetslivet. Promemorian baserar sig på underlag från en arbetsgrupp inom Regeringskansliet.

Utgångspunkten för promemorians överväganden och förslag är att ta tillvara och utveckla dagens förhållandevis välfungerande tolktjänst och peka på de insatser och utvecklingsområden som behövs och finns för att förbättra tjänsten. Det handlar om att olika aktörer ska kunna samordna sig bättre för att skapa större effektivitet i användningen av de personella, tekniska och ekonomiska resurser som finns i systemet samt att stimulera en ökad kunskapsutveckling och innovation för att göra tolktjänsten mer ändamålsenlig, brukarorienterad och effektiv.

Förslaget om en lag om tolktjänst för vardagstolkning innebär ett tydliggörande av det ansvar landstinget har i dag att organisera, tillhandahålla och finansiera tolktjänst för vardagstolkning för barndomsdöva, vuxendöva, hörselskadade och personer med dövblindhet. Lagen innebär inte någon inskränkning i det ansvar som andra kan ha enligt annan författning. För en ökad förståelse av begreppet vardagstolkning anges vissa situationer i lagen som typiskt sett kan höra dit, såsom situationer av privat karaktär, vid fritidsaktiviteter, för att delta i föreningslivet, vid besök hos hälso- och sjukvården och i vissa grundläggande situationer i arbetslivet. I lagen anges även att vardagstolkning kan erbjudas genom tolkning på plats eller genom distanstolkning. Vidare föreslås ett undantag

från lokaliseringsprincipen i 2 kap. 1 § kommunallagen (1991:900) i syfte att möjliggöra en ökad samverkan mellan landstingen i frågor som rör bl.a. bokning av tolk, samverkan i akuta tolksituationer eller i fråga om särskild tolkkompetens. En ökad möjlighet till samverkan förbättrar även möjligheterna att uppnå en mer jämlik tolktjänst, samt förbättrad kvalitetsuppföljning och statistikförsörjning. I den särskilda lagen definieras även vad som ingår i tolkning för personer med dövblindhet samt föreslås att landsting och kommun vid behov ska ingå en överenskommelse om samarbete i fråga om personer med dövblindhet som har behov av både tolktjänst för vardagstolkning och ledsagarservice enligt socialtjänstlagen (2001:453) och lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Förändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2017.